

Att vår inlägg om de senaste 30 årens förfall inom svensk stadsbyggnad och arkitektur har väckt en sådan livlig debatt är glädjande. Inte minst det intensiva meningsutbytet på nätet visar att stadsbyggnad och arkitektur är frågor som som hett engagerar människor och konstigt vore det väl annars.

Litet trist är att en avsevärd del av debatten på tidningssidorna kommit att handla om en ganska meningslös och ofta dragglad semantisk diskussion om begreppen modern och modernism. Nej, vi förespråkar att inte en nutida förlängning av Le Corbusiers 20-talsmodernism borde vara allenarådande inom samtida byggande, som några av debattörerna, som det förefaller närmast avsiktligt, misstolkar vår artikel. Vi är av den åsikten att vi inom konst, arkitektur, litteratur, etc, borde ta tillbaka dessa uttryck och tillåta oss att använda SAOL:s definition av ordet: nymodig, på modet, nutida. För att inte riskera ytterligare missförstånd från språkpoliser så använder får vi väl istället använda det sämre uttrycket samtida. Självfallet vill vi se en mångfald, eller, som det så vackert heter, en "pluralism", inom samtida byggande - ju fler och mer väsensskilda uttryck desto bättre, så länge de är bra.

Intressant är att ingen ifrågasätter vår tes om att det är traumat efter miljonprogrammet och cityregleringen som är orsak till de senaste tre decenniernas förlamning inom svensk arkitektur. Tvärtom så bekräftas fixeringen vid dessa extrema byggnadsprogram, och den olyckliga sammanblandningen mellan dessa och modernismen, av flera av debattörerna, vilka med självklarhet antar att vi förespråkar storskaliga skrytbyggen och "Prada-arkitektur" trots att vi ingenstans i vår text talar om vare sig skala, stil eller estetik. Visst nämner vi Guggenheim-museet i Bilbao och Sydneyoperan som exempel på vad en enda byggnad kan betyda i den internationella marknadsföringen av en stad, en region och ett land. Vi

skriver också att internationella erfarenheter visar att att en enda lyckat byggnad kan vara tillräcklig för att väcka en positiv utveckling med potential att bli en tillväxtkraft för en hel region. Svenska exempel finns också, men då får vi gå tillbaka i tiden. Byggandet av Stockolms Kungliga Slott medförde främst under 1700-talet ett enormt och beständigt uppsving inte bara för svensk arkitektur och byggnadskonst, utan för svensk konst och konsthantverk på bredast tänkbara front. 1910- och 20-talens Stadhusbygge blev förra seklets motsvarighet - en renässans för svenskt kreativ kultur. Vi behöver ett sådant bygge för vårt nya sekel - en funktion som ju nya Moderna museet tyvärr på grund av ödesdigra felbeslut och olyckliga omständigheter misslyckades med att uppfylla, trots ett ytterst seriöst menat försök. Flera av debattörerna raljerar om "pojkdrommar" och om att vi är ute efter skrytbyggen att visa våra internationella medie- och arkitektkompisar. Varför förstår vi inte riktigt.

Än viktigare än att bygga det som någon kallar "logotyphus" är dock att vi återupprättar kvaliteten i samtida byggande i stort och smått. Vi förespråkar utvecklandet av en ny funktionalism för en ny tid istället för det ytliga efterapande av 30-talsfunktionalism och andra äldre stilar som vi sett alltför många exempel på under de senaste två decennierna särskilt i Stockholm, byggda med en kvalitet som är ojämförligt lägre än 30-talets. Själva kvaliteten i byggandet är en än viktigare fråga än estetiken. Det sägs ofta numera att vi i vår tid inte har vare sig kunskaper eller ekonomiska resurser att bygga hus av motsvarande kvalitet som exempelvis Stockholms stenstad från sekelskiftet - eller, för den delen, som den enkla äldre träbebyggelsen på den svenska landsbygden. Med dagens tillgång till nya kunskaper, material och teknologi är detta ett fullständigt orimligt påstående. Är det så illa så bekräftar ju detta att det föreligger ett gigantiskt

systemfel inom nutidens byggindustri och att detta genast måste lyftas upp i prioritering på den politiska dagordningen. Här ställer vi oss helt bakom Gert Wingårds inlägg i designtidningen Forum för en tid sedan, där han talade om behovet av att upprätta ett nytt ekonomiskt tänkande som mäter kostnader över tid istället för bara för stunden. Byggnader måste byggas för att hålla, såväl fysiskt som estetiskt och kulturellt, inte bara i hundra utan i flera hundra år. Kommer de byggsatshus som helt dominerar nybebyggelsen på vår landsbygd att fylla det kravet? Kommer Hammarby Sjöstad att åldras med samma behag som Stockholms stenstad? Vi tror tyvärr att svaren på båda dessa frågor är nej.

Vi ställer oss också arkitekten bakom Gert Wingårdhs resonemang i samma artikel om behovet av utbildning i stadsbyggnad och arkitektur, i skolor, bland allmänheten och, inte minst, bland våra politiker, näringslivsrepresentanter och andra beslutsfattare.

Liksom vi själva så har Wingårdh blivit skyldig för "elitism" på grund av denna ganska självklara synpunkt. I Sverige är detta ett smutsigt uttryck och när man får det kastat i ansiktet förväntas man falla på knä och göra avbön. I vårt fall har flera debattörer blivit "provocerade" av vårt påstående att det är populistiskt att hävda att det är de som bor och verkar i mijöerna som själva som måste få styra utformningen av stadsbilden. Detta var en oförsiktig formulering från vår sida, för visst är det de boendes och verkandes behov som skall styra byggandet. Dock måste det vara professionella stadsplanerare, arkitekter och andra yrkesmän som anförtros ansvaret att tillgodose dessa behov - och inte bara för nutiden utan än mer för kommande generationer. Av någon anledning har denna självklarhet provocerat många av debattörerna. Dessa yrken är elitistiska verksamheter, precis som hjärnkirurgi, rörmokeri eller fotboll. Visst kan vi välja att istället låta byggbolag

och hobbysnickare vägleda av Martin Timell utforma vår stads- och landsbygdsbild, men då blir det blir inget vare sig vackert eller hållbart byggande. Vi kan ju också välja att skicka Electrolux korplag istället för landslaget till fotbolls-EM i sommar.

Ingen har heller ifrågasatt de påståenden vi framlade i vårt inlägg och som härmed upprepas:

- Sverige, som från 1800-talets slut fram till mitten av 1960-talet var ett föregångsland inom arkitektur och stadsbyggnad, har förvandlats till en arkitektoniskt anonym nation med ringa kännedom bland internationella bedömare, distanserat av jämförbara länder som Holland, Danmark, Finland, Schweiz och Portugal.

- Sverige har idag ingen internationellt känd arkitekt, möjligen med undantag för Ralph Erskine. Hur stor andel av svenskarna kan ens namnge en svensk arkitekt?

- Kulturhuset, slutfört för över 30 år sedan, är fortfarande det senaste ur internationellt perspektiv verkligt intressanta hus som byggts i vår huvudstad Stockholm.

Till dessa påståenden vill vi lägga en fråga: hur stor andel av våra riksdagsledamöter kan namnge arkitekten bakom Kulturuset?

Att flera av debattörerna skyller oss för elitism ändrar inte det faktum att det i den svenska arkitektkåren råder konsensus om det bistra arbetsklimatet inom svensk byggande. Det är mer än hög tid att göra någonting åt den saken.

Claes Britton
redaktör för det internationella livsstilsmagasinet
Stockholm New

Thomas Sandell
arkitekt SAR/MSA